

۱۵-۷۸۴۹

جلو‌های نوین در حقوق کیفری

« مجموعه مقالات »

« به انضمام گزارش سفر مطالعاتی به کشور بلژیک »

دکتر جواد حسینی

سرشناسه : طهماسبی، جواد، ۱۳۴۵ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
 عنوان و نام پدیدآور: جلوه‌های نوین در حقوق کیفری: مجموعه مقالات
 به انضمام گزارش سفر مطالعاتی به کشور بلژیک / جواد طهماسبی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۳۸۴ ص.
 شابک : 978-964-511-884-4
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه
 موضوع : حقوق جزا -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
 موضوع : Criminal Law -- Iran -- Addresses, essays, lectures :
 رده‌بندی کنگره : ۳۸۰/ط۹ ج ۸ ۱۳۹۶ : KMH
 رده‌بندی دی‌سی : ۳۴۵/۵۵ :
 شماره کتاب‌شناسی : ۴۷۴۵۲۲۱ :

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانونی و بی‌گردد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد زیر به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۰۸۵

نشر میزان

جلوه‌های نوین در حقوق کیفری

دکتر جواد طهماسبی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۶

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۸۸۴-۴

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۳۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتاح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۳۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۵
فصل نخست - تحولات سیاست جنایی تقنینی ایران در قبال بزهکاری اطفال و نوجوانان	
چکیده.....	۱۷
مقدمه.....	۱۹
بخش نخست - مسؤولیت کیفری و واکنش اجتماعی.....	۲۱
مبحث نخست - اوزر و نشیب‌ها در سیاست جنایی تقنینی: گذشته و حال.....	۲۱
مبحث دوم - حرکت محدود به سوی تکامل: لوایح قضایی.....	۲۵
بخش دوم - تشکیلات قضایی و آیین دادرسی.....	۳۳
مبحث نخست - تکامل و تحول در سیاست جنایی تقنینی: گذشته و حال.....	۳۳
مبحث دوم - امید به تکامل سیاست جنایی تقنینی: لوایح قضایی.....	۳۷
نتیجه‌گیری.....	۴۱
منابع.....	۴۴
فصل دوم - اقدامات تامینی و تربیتی واکنش اجتماعی به بزهکاری اطفال و نوجوانان	
چکیده.....	۴۷
درآمد.....	۴۹
بخش نخست - اقدامات تامینی و تربیتی اطفال و نوجوانان: مبانی و مفاهیم.....	۵۱
مبحث نخست - بازخوانی مفاهیم مرتبط با اقدامات تامینی و تربیتی.....	۵۱
مبحث دوم - ماهیت فقهی اقدامات تامینی و تربیتی.....	۵۳
مبحث سوم - ورود اقدامات تامینی و تربیتی به قلمرو سیاست جنایی.....	۵۴
بخش دوم - اقدامات تامینی و تربیتی اطفال و نوجوانان در گستره نظام حقوق کیفری ایران.....	۵۸

مبحث نخست - واکنش اجتماعی به بزهکاری اطفال و نوجوانان در حقوق ایران:	
مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی؟.....	۵۸
مبحث دوم - رویکرد قانونگذار در پاسخ به بزهکاری اطفال و نوجوانان: سزادهی یا اصلاحی و بازپرورانه؟.....	۶۵
مبحث سوم - صور مختلف واکنش اجتماعی مبتنی بر تدابیر تأمینی و تربیتی در قبال بزهکاری اطفال و نوجوانان.....	۷۳
۳-۱- نصیحت قضایی.....	۷۳
۳-۲- تسلیم به والدین، اولیا یا سرپرست قانونی.....	۷۴
مبحث چهارم - تدابیر تربیتی اصلاحی.....	۷۶
مبحث پنجم - تدابیر مراقبتی - نظارتی.....	۷۷
سرامند.....	۷۸
منابع.....	۸۱

فصل سوم - کودکان - اصل قانون مستحق مجازات یا مستلزم حمایت؟.....

مقدمه.....	۸۵
مبحث اول - مفهوم نظام دادرسی اطفال و نوجوانان.....	۸۶
مبحث دوم - مبنا و هدف دادرسی اطفال و نوجوانان.....	۸۷
مبحث سوم - پیشینهی نظام دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان در ایران.....	۸۸
مبحث چهارم - نظام نوین دادرسی اطفال و نوجوانان.....	۹۲
نتیجه‌گیری.....	۹۵
منابع.....	۹۷

فصل چهارم - اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده و وضعیت آنان در حقوق کیفری ایران.....

چکیده.....	۹۹
مقدمه.....	۱۰۱
مبحث نخست - مفهوم و مبنای اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده.....	۱۰۴
مبحث دوم - بررسی نظر مخالفین و موافقین اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده.....	۱۰۸

فهرست مطالب □ ۷

مبحث سوم - اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده در حقوق اسلام.....	۱۱۲
مبحث چهارم - اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده در نظام کیفری کشورهای مختلف.....	۱۱۴
الف) جمهوری خلق چین.....	۱۱۶
ب) فرانسه.....	۱۱۷
ج) آمریکا.....	۱۱۸
مبحث پنجم - اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده در قوانین ایران.....	۱۱۹
الف) پذیرش موردی در قوانین خاص.....	۱۲۰
۱- الف) قانون هواپیمایی کشوری.....	۱۲۰
۲- الف) کنوانسیون توکیو راجع به جرایم و برخی اعمال ارتكابی دیگر در هواپیما.....	۱۲۰
۳- الف) کنوانسیون راجع به جلوگیری از ارتكاب جرایم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی من جمله مأمورین سیاسی.....	۱۲۱
۴- الف) کنوانسیون بی‌المللی بر ضد گروگان‌گیری مصوب ۱۷ دسامبر ۱۹۷۹.....	۱۲۲
۵- الف) کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد.....	۱۲۳
ب- پذیرش اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده به عنوان قاعده کلی.....	۱۲۵
۱- ب) تابعیت بزه‌دیده.....	۱۲۶
۲- ب) تابعیت مرتکب جرم.....	۱۲۷
۳- ب) ارتكاب جرم علیه کشور ایران.....	۱۲۸
۴- ب) عدم امکان محاکمه غایبی.....	۱۲۹
۵- ب) اصل منع محاکمه و مجازات مجدد.....	۱۳۰
۶- ب) ماهیت جرم ارتكابی.....	۱۳۳
نتیجه‌گیری.....	۱۳۴
منابع فارسی.....	۱۳۵
فصل پنجم - قلمرو زمانی صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری.....	۱۳۹
چکیده.....	۱۳۹
مقدمه.....	۱۴۰

بخش نخست - صلاحیت زمانی دیوان و مقایسه آن با مقررات مشابه در اساسنامه دادگاه‌های موردی ۱۴۴

مبحث نخست - نگاه کلی ۱۴۴

مبحث دوم - تحلیل مقررات شکلی و ماهوی مربوط به صلاحیت زمانی در اساسنامه و ارتباط آنها با همدیگر ۱۴۷

مبحث سوم - صلاحیت زمانی دادگاه‌های موردی ۱۵۰

مبحث چهارم - روند شکل‌گیری مقررات صلاحیت زمانی در اساسنامه دیوان ۱۵۴

بخش دوم - صلاحیت زمانی دیوان در پرتو عضویت دولت‌ها ۱۵۶

مبحث نخست - جرایم مستمر و مرکب ۱۵۷

مبحث دوم - مقررات انتقالی ۱۵۹

مبحث سوم - صلاحیت موردی دیوان ۱۶۳

مبحث چهارم - شمار مجرمی ۱۶۶

بخش سوم - صلاحیت زمانی دیوان در پرتو اختیارات شورای امنیت ۱۶۹

مبحث نخست - ارتباط دیوان - شورای امنیت از منظر صلاحیت ۱۶۹

مبحث دوم - صلاحیت زمانی دیوان و ارجاع شورای امنیت ۱۷۱

مبحث سوم - صلاحیت زمانی دیوان در حواست تعلیق تحقیق یا تعقیب توسط شورای امنیت ۱۷۵

مبحث چهارم - صلاحیت زمانی دیوان و جنایت نوز ۱۷۶

نتیجه‌گیری ۱۷۷

فصل ششم - نگاه نو به فرایند نظارت انتظامی بر رفتار قضایی ۱۸۵

چکیده ۱۸۵

درآمد ۱۸۶

مبحث اول - بازخوانی اهمیت نظارت انتظامی بر رفتار قضایی از گذشته تا به حال ۱۸۷

مبحث دوم - نظارت انتظامی بر رفتار قضایی در نظام نوین دادگستری ایران ۱۹۰

مبحث سوم - نوآوری‌های قانون نظارت بر رفتار قضات ۱۹۳

۳-۱. تنوع پاسخ‌های انتظامی ۱۹۳

۳-۲. تحدید موارد تعلیق قاضی ۱۹۵

۳-۳. رعایت حریم خصوصی ۱۹۸

فهرست مطالب □ ۹

۳-۴. تعیین ضابطه برای احراز سمت‌های قضایی.....	۱۹۹
۳-۵. برخورداری از بخشی از حقوق و مزایا در زمان تعلیق.....	۲۰۱
۳-۶. پرداخت مقرری بازنشستگی به قاضی منفصل شده.....	۲۰۱
۳-۷. رعایت قواعد مربوط به تکرار و تعدد.....	۲۰۲
برآمد.....	۲۰۳
منابع.....	۲۰۴

فصل هفتم. اصل ۱۶۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حاکمیت قانون در امور

کیفری.....	۲۰۷
درآمد.....	۲۰۷
بخش اول - نگاهی گذرا به سابقه‌ی اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها.....	۲۱۰
مبحث اول - اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها قبل از حقوق کیفری مدرن.....	۲۱۰
مبحث دوم - اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها در حقوق کیفری اسلام.....	۲۱۱
مبحث سوم - اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها در اسناد بین‌المللی.....	۲۱۲
مبحث چهارم - اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها در حقوق ایران.....	۲۱۳
بخش دوم - بررسی نظر موافقان و مخالفان جرم‌انگاری قضایی.....	۲۱۴
مبحث اول - نظریه موافقان جرم‌انگاری قضایی.....	۲۱۵
مبحث دوم - نظریه مخالفان جرم‌انگاری قضایی.....	۲۱۷
مبحث سوم - دیدگاه مطرح در قوانین مجازات اسلامی و آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲.....	۲۱۸
مبحث چهارم - تحلیل نظرات.....	۲۲۰
نتیجه‌گیری.....	۲۲۵
منابع.....	۲۲۶

فصل هشتم - جرایمی و چگونگی تدوین قانون آیین دادرسی کیفری مصوب

۱۳۹۲/۱۲/۴.....	۲۲۷
مقدمه.....	۲۲۷
بخش نخست - ضرورت و فرایند تدوین.....	۲۲۹
مبحث نخست - تبیین موضوع و ضرورت تدوین لایحه.....	۲۲۹

۲۳۱	مبحث دوم - اهداف لایحه
	مبحث سوم - مطالعات، بررسی‌ها و دیگر اقدامات انجام شده جهت تدوین و تصویب
۲۳۳	لایحه
۲۳۷	بخش دوم - ویژگی‌های کلی و برخی نوآوری‌های قانون
۲۳۷	مبحث اول - در مرحله تحقیقات مقدماتی
۲۴۷	مبحث دوم - محاکمه، صدور حکم و اجرا
۲۴۷	۱-۲. اصلاح ساختار و تشکیلات قضایی
۲۴۸	۲-۲. دادرسی‌های افتراقی
۲۴۹	۲-۲. دادرسی الکترونیکی
۲۴۹	۴. امکان جبران ضرر و زیان معنوی
۲۴۹	۵-۲. نظام نداشتن حضور نماینده دادستان در دادگاه
۲۵۰	۶-۲. ضرورت تشکیل جلسه رسیدگی در دادگاه‌های تجدیدنظر
۲۵۰	۷-۲. دیوان عالی کشور
۲۵۰	۸-۲. اجرای احکام کیفری
۲۵۱	سخن پایانی

فصل نهم - گفتمان مبنایی - فقهی تدوین قانون آیین دادرسی کیفری مصوب (۱۳۹۲) ۲۵۳

۲۵۴	مبحث نخست - مبانی قرآنی و روایی
۲۶۱	مبحث دوم - سیاست‌های کلی نظام
۲۶۴	منابع

فصل دهم - گفتمان دامنه مسوولیت در قانون بیمه اجباری خسارت وارده به شخص ثالث مصوب ۱۳۹۵ ۲۶۵

۲۶۵	چکیده
۲۶۷	مقدمه
۲۶۹	بخش نخست - قلمرو مسوولیت: توسعه یا تحدید؟
۲۶۹	۱-۱. منشأ مسوولیت: مبهم‌تر از گذشته
۲۷۳	۱-۲. افراد مسوول: دارنده (مالک و متصرف) یا راننده
۲۷۷	بخش دوم - توسعه خسارت‌های قابل جبران: فراتر از توجیهات فقهی و حقوقی

۲۷۷.....	۲-۱. خسارت بدنی.....
۲۷۸.....	الف) خسارت ناشی از ازکارافتادگی.....
۲۷۹.....	ب) هزینه‌های معالجه.....
۲۸۲.....	ج) خسارت معنوی.....
۲۸۲.....	د) عدم تأثیر جنسیت و مذهب در پرداخت خسارت بدنی.....
۲۸۵.....	هـ) پرداخت دیه‌های متعدد.....
۲۸۷.....	۲-۲. خسارت مالی.....
۲۸۸.....	الف) ماهیت خسارت مالی.....
۲۹۰.....	ب) میزان خسارت مالی قابل جبران.....
۲۹۳.....	بخش سوم - حذف استثنائات: گامی در مسیر جبران تمامی زیاندیدگان.....
۲۹۳.....	۳-۱. توسعه خسارت‌های قابل جبران.....
۲۹۴.....	الف) خسارت ناشی از فورس مازور.....
۲۹۵.....	ب) خسارت مرده به مصرفین غیرقانونی وسایل نقلیه یا به رانندگان فاقد گواهینامه.....
۲۹۶.....	۳-۲. تحدید استثنائات مشمول ثالث.....
۲۹۸.....	نتیجه‌گیری.....
۳۰۱.....	فصل یازدهم - مسوولیت کیفری و آیین دادرسی جرایم اشخاص حقوقی
۳۰۱.....	مقدمه.....
۳۰۲.....	بخش نخست - مسوولیت کیفری و نحوه تعیین مجازات.....
۳۰۲.....	مبحث نخست - مبانی و شرایط مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی.....
۳۰۳.....	۱-۱. مرور مبانی نظری.....
۳۰۵.....	۱-۲. شرایط مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی.....
۳۰۷.....	مبحث دوم - نحوه تعیین مجازات.....
۳۰۷.....	۲-۱. تعیین قانونی مجازات‌های اشخاص حقوقی.....
۳۰۸.....	۲-۲. تعیین قضایی مجازات اشخاص حقوقی.....
۳۱۰.....	بخش دوم - آیین دادرسی کیفری جرایم اشخاص حقوقی.....
۳۱۳.....	مبحث نخست - احضار.....
۳۱۴.....	مبحث دوم - تبیین اتهام.....

۳۱۵.....	مبحث سوم - قرار تأمین کیفری
۳۱۷.....	مبحث چهارم - قرار موقوفی تعقیب
۳۱۷.....	مبحث پنجم - اقرار نماینده شخص حقوق
۳۱۷.....	مبحث ششم - اجرای احکام

فصل دوازدهم - عارض شدن جنون پس از ارتکاب جرم

۳۱۹.....	چکیده
۳۲۰.....	مقدمه
۳۲۰.....	۱- مفهوم جنون و مرور ادبیات قانونی آن در حقوق کیفری
۳۲۳.....	۲- ملاحظه حقوق دفاعی متهم
۳۲۴.....	۳- مبانی فقهی محاکمه متهم بعد از عروض جنون
۳۲۸.....	نتیجه گیری
۳۲۹.....	فهرست منابع

فصل سیزدهم - آشنایی با نظام قضایی نور بلژیک

۳۳۱.....	مقدمه
۳۳۳.....	بخش نخست - وزارت دادگستری بلژیک
۳۳۳.....	مبحث نخست - ساختار وزارت دادگستری بلژیک
۳۳۴.....	۱-۱. نیروی انسانی
۳۳۶.....	۱-۲. بودجه
۳۳۶.....	الف) تخصیص بودجه
۳۳۷.....	ب) استراتژیهای بودجه
۳۳۷.....	ج) میزان بودجه
۳۳۸.....	۱-۳. رایانه I.C.T.
۳۳۹.....	۴- آموزش
۳۴۰.....	الف) آموزشهای بدو خدمت
۳۴۰.....	ب) آموزشهای ضمن خدمت
۳۴۱.....	۱-۵. سرویس حقوق بشر
۳۴۲.....	۱-۶. انستیتوی ملی پژوهش جنایی

فهرست مطالب □ ۱۳

۱-۷. سرویس سیاست کیفری.....	۳۴۳
۱-۸. سازمان اطلاعات و امنیت.....	۳۴۳
۱-۹. امور مذهبی و غیرمذهبی.....	۳۴۳
۱-۱۰. روزنامه رسمی.....	۳۴۴
۱-۱۱. تدوین لوایح.....	۳۴۵
۱-۱۲. سوابق کیفری.....	۳۴۷
۱-۱۳. ۱. خانه‌های دادگستری.....	۳۴۸
مبحث دوم. ۲. اداره زندان‌ها.....	۳۴۸
۲-۱. شیوه‌های اجراء کیفر حبس.....	۳۴۹
۲-۲. ۱. سیاست زندان‌های بلژیک.....	۳۵۰
بخش دوم - تشکیل دادگاه کیفری.....	۳۵۲
مبحث نخست. ۱. وکیل کیفری.....	۳۵۲
۱-۱. ساختار دیوانعالی کشور.....	۳۵۲
۱-۲. صلاحیت‌های دیوانعالی کشور.....	۳۵۴
۱-۳. شیوه رسیدگی در دیوانعالی کشور.....	۳۵۵
مبحث دوم - دادرها.....	۳۵۶
۲-۱. دادرای شاهی و عمومی.....	۳۵۶
۲-۲. دادرای فدرال.....	۳۵۷
مبحث سوم - دادگاههای بدوی.....	۳۵۸
۳-۱. دادگاه مدنی.....	۳۶۰
۳-۲. دادگاه کیفری.....	۳۶۰
۳-۳. دادگاه تجارت.....	۳۶۱
۳-۴. دادگاه کار.....	۳۶۲
۳-۵. دادگاه صلح.....	۳۶۲
۳-۶. دادگاههای پلیس.....	۳۶۲
مبحث چهارم - دادگاههای تجدیدنظر.....	۳۶۲
مبحث پنجم - حقوق خانواده.....	۳۶۴
۵-۱. ازدواج.....	۳۶۴
۵-۲. آثار ازدواج.....	۳۶۵

۳۶۶.....	۳-۵. نسب.....
۳۶۶.....	۴-۵. قواعد بین‌المللی خصوصی در مورد طلاق.....
۳۶۷.....	۵-۵. دادگاه خانواده.....
۳۶۸.....	بخش سوم - مراجع تصمیم‌گیری و نظارتی خارج از قوه قضائیه.....
۳۶۸.....	مبحث اول - شورای عالی عدالت.....
۳۶۸.....	۱-۱. صلاحیتهای شورای عالی عدالت.....
۳۶۹.....	۱-۲. شیوه انتخاب اعضاء شورای عالی عدالت.....
۳۶۹.....	۱-۳. هیأت رئیسه.....
۳۷۰.....	۱-۴. کمیسیونها.....
۳۷۱.....	مبحث دوم - دیوان داورى.....
۳۷۱.....	۱. اعضاء دیوان.....
۳۷۲.....	۲. غایب دیوان.....
۳۷۲.....	۳-۲. پیش‌سوال قضای دیوان.....
۳۷۳.....	مبحث سوم - شورای دینی.....
۳۷۳.....	۳-۱. صلاحیتهای شورای دینی.....
۳۷۴.....	۳-۲. تشریفات رسیدگی.....
۳۷۴.....	۳-۳. انتخاب قضات شورا.....
۳۷۵.....	مبحث چهارم - کمیته‌های نظارتی.....
۳۷۵.....	۴-۱. کمیته R.....
۳۷۷.....	۴-۲. کمیته P.....
۳۷۸.....	بخش چهارم - دانشگاه و کانون وکلاء.....
۳۷۸.....	مبحث نخست - دانشگاه نوون لئو.....
۳۷۹.....	مبحث دوم - کانون وکلاء.....
۳۸۱.....	نتیجه‌گیری.....

پیشگفتار

از نیمه دوم دهه هفتاد شمسی به بعد توجه مجامع علمی و قضایی به علوم جنایی از شاخه‌های تکنیکی و عملی حقوق کیفری به شاخه‌های نظری یعنی جرم‌شناسی، سیاست جنایی و کیفرشناسی نوین معطوف گشت. پیامد این امر مطرح شدن آموزه‌ها، نظریه‌ها و مباحث کیفری، جرم‌شناختی و کیفری‌شناسی جدید مثل عدالت ترمیمی، بزه‌دید شناسی، سیاست جنایی مشارکتی، پیشگیری از وقوع جرم، قضازدایی، جرم‌زدایی، دادرسی انتقادی، کیفرشناسی نوین در زمینه اصلاح ساختار زندان‌ها، جایگزین‌های حبس و غیره، شیوه‌های نوین اجرای زندان، کاهش جمعیت کیفری و... بود. در دهه هشتاد، با اعلام سیاست‌های کلان قضایی مقام معظم رهبری دام عزه در سال ۱۳۸۱ و همکاران با برنامه‌های توسعه قضایی، این موضوعات نوین محور گفت‌وگوهای تقنینی و قضایی کشور قرار گرفت. همسو بودن مبانی و اهداف بسیاری از این گفت‌وگوها با موازین فقهی یا حداقل عدم مغایرت با آن موازین، از جمله آموزه عدالت ترمیمی، حمایت از بزه‌دیده، حمایت از کودکان، قضازدایی، کاهش جمعیت کیفری، یکسان‌سازی و ارتقاء سطح دادرسی‌ها، جملگی موجب پذیرش آنها در گفت‌وگوهای تقنینی و قضایی کشور شد.

در این عصر نگارنده از یک سو مشغول انجام فعالیت‌های علمی یعنی تحصیل در مقطع دکتری و هم‌زمان یا پس از آن تدریس در مقاطع مختلف دانشگاهی، کارآموزان قضایی و دوره‌های آموزش ضمن خدمت قضات بوده و از سوی دیگر در همین عصر در یک دوره زمانی بیش از یک دهه (۱۳۸۳-۱۳۹۴) مسئولیت اداره کل تدوین لوایح قضایی و برنامه‌های قوه قضاییه را عهده‌دار بوده‌است. در این مقطع علاوه بر تحقیقاتی که به صورت سازمانی در قوه قضاییه عمدتاً برای تدوین لوایح انجام می‌شد و نتیجه آنها در قالب حدود ۶۰ جلد کتاب تخصصی منتشر گردید، به ظرفیت توان و در حد وسع و به اقتضاء فرصت‌هایی که پیش می‌آمد برای دستیابی به مبانی تدوین لوایح مورد نظر یا معرفی آنها، و یا جهت انجام صحیح وظایف علمی و آموزشی به صورت شخصی تحقیقاتی انجام می‌شد که نتیجه آنها در سمینارها، مجامع علمی و مراکز تقنینی

و دیگر مراکز حاکمیتی کشور ارائه می‌شد که در بعضی از موارد نتیجه این تحقیقات در مجلات علمی پژوهشی حقوق به زیور طبع آراسته گردید. منتخبی از این تحقیقات که نقطه عطف یا اشاره آنها در آن زمان بحث‌های نوین حقوق کیفری است و در اکثر موارد محور تدوین و تصویب قوانین مختلف بوده‌است، در قالب (۱۳) مقاله در موضوعات مختلف، در کتاب تحت نظر جهت بهره‌مندی جویندگان، به جامعه حقوقی و قضایی کشور تقدیم می‌شود.

نوشته‌های پژوهشی که در مجموعه تحت نظر جمع‌آوری شده‌است، عمده توجه آنها به مباحثی چند نظیر تلاش‌ها در جمهوری اسلامی ایران جهت تقویت احترام به اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها، توسعه صلاحیت دادگاه‌ها و اعمال قانون جمهوری اسلامی جرایم ارتكابی در خارج از کشور علیه اتباع ایرانی با هدف حمایت از آنان از طریق پذیرش اصل صلاحیت شخصی مبتنی بر تابعیت بزه‌دیده، افتراقی‌سازی حمایت از قبال رفتارهای ناقض قانون ارتكابی از سوی اطفال و نوجوانان و همسوسازی نظام حقوقی ایران در این زمینه با جوهره موازین شرعی و تعهدات بین‌المللی، ضابطه‌مندسازی فرایند عدالت قضایی و رفتارهای نظارتی و مراقبتی بر مقامات قضایی، افتراقی‌سازی جرایم ارتكابی از خسارت از بزه‌دیدگان سوانح رانندگی و تسهیل فرایند جبران خسارت از آنان، پیش‌بینی امکان تحقق مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی و آیین دادرسی جرایم ارتكابی افتراقی شدن فرایند دادرسی مرتبط با متهمان و محکومان مجنون و نیز ارتقای قواعد مرتبط با حقوق کیفری بین‌المللی در چارچوب بررسی قلمرو صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری، مطرح است. در این مسیر، چرایی و چگونگی تدوین قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۲/۴ و گفتمان مبنایی - فقهی تدوین این قانون به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته و در قالب گزارشی تفصیلی نیز، آشنایی مختصری از نظام قضائی کشور بلژیک و تحولات نوین فراروی نظام حقوقی این کشور ارائه گردیده است.

جواد طهماسبی

خردادماه ۱۳۹۶